



# ЗАМАН



Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ  
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА  
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ



## Оноу

### Къабарты-Малкъарны Башчысыны администрациясында ишлегенлени саны къысхартылады

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Юрий Коков республиканы Башчысыны администрациясыны оноучу къуллукъчуларыны санын къысхартыуу юсюнден Указга къол салганды. Анга кёре бир бирлерин къатлагъан къуллукъладан 39-су кетериледи неда аланы бир къаууну борчлары башхалагъа берилди. Къысхартылгъан штатны 60 проценти чакълы бири оноучу къуллукълада ишлегенледи.

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъанны эмда Правительствоу пресс-службасы.

### Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасарыны юсюнден

#### Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Битоков Владимир Михайловични Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасарына салыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Ю.КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №2-УГ

### Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны къуллугъун толтургъанны юсюнден

#### Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны къуллугъун толтурууну борчун Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасары Битоков Владимир Михайловични боюнуна салыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Ю.КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №3-УГ

### Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасарыны юсюнден

#### Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Алакаев Арсен Михайловични Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасарына салыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Ю.КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №4-УГ

### 3.К.Кашироковну юсюнден

#### Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Кашироков Залим Карачаевични башха ишге кечгени бла байламлы Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны биринчи орунбасарыны къуллугъундан эркин этерге.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Ю.КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №5-УГ

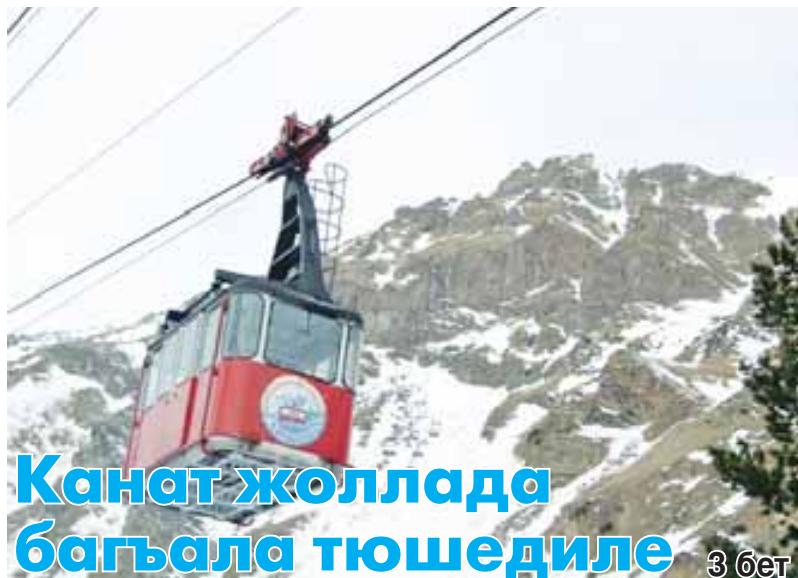
Указланы баргъаны 2-чи бетдеди.



Нальчикде КъМР-ни фашистлеген азатлагъанлы 71-жыллыгъы белгиленгенди 2 бет



Махтау сёзле, назмула, жырла 5 бет



Канат жоллада багъала тюшедиле 3 бет

Л.Б.Хамгоковну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

## УКАЗЫ

1. Хамгоков Леонид Башировични Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Нальчик шахар округда келечисини къуллугундан эркин этерге.  
2. Бу Указ анга къол салынган күнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №6-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
Администрациясыны Таматасыны орунбасарыны  
- Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
Аппаратыны оңучусуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

## УКАЗЫ

1. Хажгожев Александр Бемурзовични Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасарына - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Аппаратыны оңучусуна салырга.  
2. Бу Указ анга къол салынган күнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №8-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
Администрациясыны Таматасыны орунбасарыны  
- Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
Администрациясыны къырал контрольну  
управлениясыны начальнигини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

## УКАЗЫ

1. Кири Владимир Ивановични Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасарына - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны къырал контрольну управлениясыны начальнигине салырга.  
2. Бу Указ анга къол салынган күнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №10-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
Администрациясыны Таматасыны орунбасарыны  
- Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
Администрациясыны къырал службаны,  
коррупциягъа къажу кюрешни эмда  
жер-жерли самоуправленианы ишлери жаны бла  
управлениясыны начальнигини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

## УКАЗЫ

1. Туменланы Хадисни жашы Мурадинни Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны Таматасыны орунбасарына - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны къырал службаны, коррупциягъа къажу кюрешни эмда жер-жерли самоуправленианы ишлери жаны бла управлениясыны начальнигине салырга.  
2. Бу Указ анга къол салынган күнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №12-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
Администрациясында пресс-службаны бла ин-  
формацияны управлениясыны таматасыны -  
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
пресс-секретарыны юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

## УКАЗЫ

1. Касова Марина Чамаловнаны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясында пресс-службаны бла информацияны управлениясыны таматасына - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны пресс-секретарына салырга.  
2. Бу Указ анга къол салынган күнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ  
Нальчик шахар, 2014 жылда 10-чу январьда, №15-УГ

## Буйрукъ

## Аманлыкъны ачыкъларгъа себеплик

КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан Юрий Коконну буйругу бла республиканы право низамны сакълаучу органлары Ставрополь крайда алтауланни ёлтюргенлени ачыкълау бла кюрешген ГУВД-гъа себеплик этдиле. Ол мурдарлыкъгъа Къабарты-Малкъардан бандит къауумла

къатышыргъа да боллукъдула деп, кюч структурала алай оюмлайдыла.

Эсигизге салайыкъ: 8-чи-9-чу январьда Ставрополь крайда окъ жаралары бла алты эр кишини ёлюгю табылганды. Ол шарт бла байламлы уголовный ишле РФ-ни Уголовный кодексини 105-чи, 222-чи, 317-чи статьяларына кёре (мурдарлыкъ

этиу, сауутланы законсуз жүрютюу эмда право низамны сакълаучу органлада къуллукъ этгенлени ёлтюрге кюрешу) ачылгандыла.

КъМР-ни Башчысыны  
къуллугун болжаллы  
халда толтургъаны эмда  
Правительствону  
пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
БУЙРУГУ

2013 жылда 31-чи декабрьде

№160-ПГ

«Россей Федерацияны Президентини «Шахар округланы бла муниципальный районланы жер-жерли самоуправление органларыны ишлерине багъа бичиуню юсюнден» 2008 жылда 28-чи апрельде чыгарылган 607-чи номерли Указын Къабарты-Малкъар Республикада толтуруу жаны бла мадарланы юслеринден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2013 жылда 11-чи июньда чыгарылган 85-УГ номерли Указын толтуруу муратда:

1. Къабарты-Малкъар Республиканы шахар округларыны бла муниципальный районла-

рыны жер-жерли самоуправление органларыны 2012 жылда ишлерине берилген багъагъа кёре жерле эм грантла юлешиюну бу буйрукъда кёрюзюлген тизмесин кыбыл кёрюрге.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосу (К.К.Храмов) хорлагъанлагъа Къабарты-Малкъар Республиканы республикалы бюджетинде 2014 жылда муниципальный къуралуулары бюджетлерине бёлюнюрюк ахчадан 13248,6 минг сом берирге борчлу этиледу.

2. Бу буйрукъ анга къол салынган күнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны  
къуллугун болжаллы халда толтургъан

Ю. КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2013 жылда 31-чи декабрьде чыгарылган 160-ПГ номерли буйругу бла кыбыл кёрюлгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы шахар  
округларыны бла муниципальный районларыны жер-жерли  
самоуправление органларыны 2012 жылда ишлерине берилген  
багъагъа кёре тохташдырылган жерле эм грантла

Муниципальный къуралуулары атлары	Жерле	Грантланы ёлчмелери, минг сомла бла
1-чи къауум		
Нальчик шахар округ	1-чи жер	3804,4
Бахсан шахар округ	2-чи жер	611,8
2-чи къауум		
Чегем муниципальный район	1-чи жер	2898,6
Черек муниципальный район	2-чи жер	1517,6
3-чю къауум		
Бахсан муниципальный район	1-чи жер	3910,7
Лескен муниципальный район	2-чи жер	505,5

## Митинг

## Унутулмазлыкъ жигитлик

Тюнене, ол кюннге аталып, бушуулу митинг болганды. Хатажук улуно бахчасында «Махтаулукну ёмюрлюк оту» мемориалда аскерчилени —азатлаучулары эсгерирге Нальчикде жер-жерли администрацияны башчысыны къуллугун толтургъаны орунбасары Анжела Долова, шахарны ветеран советини председатели Абдулаланы Мустафа, Улуу Ата журт урушу ветеранлары, КъМР-ни жамаут эм жаш тёлю организацияларыны келечи-

лери келгендиле.

«Къабарты-Малкъар ючюн сермешледе тогуз минген аслам солдат бла офицер жанларын бергендиле. Бюгюн биз, аланы ёлюмсюз жигитликлерин эсгере, алагъа махтау салабыз», -дегенди, жыйылгъанлагъа айланып сёлеше, Абдулаланы Мустафа.

Улла Ата журт урушу кезиунде Къабарты-Малкъар эки айдан аслам заманны ичинде душманны къолунда турганды. 1942 жылда 24-чю декабрьде Закавказье фронту

аскерлери алгъа ёшюнургъандыла. 1943 жылда 11-чи январьда уа 37-чи армияны аскерчилери Къабарты-Малкъарны фашист ууучлаучуладан азатлагъандыла.

Бушуулу митинг бир минутну шум болуп туруу эм «Махтаулукну ёмюрлюк оту» мемориалгъа голле салыу бла бошалганды.

Зарина УЯНАЕВА.

Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

## АКЦИЯ

## Аскер махтауу жоллары бла

Урван районну автошколасында окъугъан отуз курсант учрежденияны директору Беслан Гуляжиновну башчылыгында урушу эм тылны ветеранлары, Север Осетия-Аланиядан келген делегация бла бирге 10-чу январьда Курп сыртлада Къабарты-Малкъарны гитлерчи фашистледен азатланган кюннюне жораланып бардырылган марш-бросокка къатышандыла.

Бу зат ёсе келген тёлюю Ата журтха суймекликге юйретир мурат бла къуралады. Республиканы битеу автошколаларындан 150-ге жууукъ курсант Хорламны белгилери бла бек алгъа Терк районну Огъары Курп элине атлангандыла. Ючкилометрлик марш-бросок башланьрдан алгъа бушуулу митинг болганды, аны ызындан ала Улуу Ата журт урушда жоулган аскерчилени эсгер-

тмелерине голле салгъандыла.

Курп сыртлада онсегиз мингге жууукъ аскерчи жоулгъандыла эм жаралы болгъандыла. Курсантла аланы эсгертмелерине да голле салгъандыла, бир минутну шаш туруп, аланы хурметлерине атап, салот бергендиле.

Римма СОКУРОВА.

Урван районну администрациясыны пресс-службасы.



КОМИССИЯ

# Ичгичиликни кыалай селейтирге боллуккыду?

**Аманлык ишлени профилактикасы жаны бла ведомстволар аралы комиссияны кезиулю жыйылыуунда ичгичиликни селейтиую, эсиргенле этген аманлыканы азайтыуу юсюндөн барганды сөз. Аны премьер-министр Константин Храмов бардырганды.**

КЪМР-де МВД-ны жамауатны кыорккусузлугу жаны бла полициясыны таматасыны орунбасары Роберт Керешов келтирген шартлагга кере, былтыр бла тенгештиргенде, эсиргенле этген аманлыканы саны эки кереге кёбейгенди: 116-дан 322-ге дери. «Бузукулыкка этгенде 270 эсирген тутулганды. Аладан 135-сини бир жерде да ишлемегенлери ачыкланганды, 15-си тиширууладыла, дагыда акылбалык болмаган бешелен да бар эдиле», - дегенди ол.

Ичгичиликни азайтыр мурад бла уу аракыны ингирде сагыт ондан кеч сатарга эркинлик берилмейди, ол жаны бла закон кыабыл этилгенди, андан сора да, полициячыла торлю-торлю операцияла бардыргандыла. Биююнлюкде уа беш мингге жууук ичгичи эмда эки мингден аслам наркоман эсепте турадыла. Алай медвотрезвительле жабылганлары бла байламлы уа эсиргенлени наркодиспансерге элтирге тоюеди. «Быйыл полициячыла 782 адамны жетдиргенди бу учрежденияга», - дегенди Керешов. Ол оюм этенича, республикада ичгичиле реабилитация ара керекди, районлада уа аны бёлюмлерин ачарга тийишлиди.

Наркодиспансерни баш врачы Ольга Удалова, сөзге кышула, наркоманланы неда ичгичилени кеслерини ыразылыклары болмаса, зор этип, баггарга жарамаганын эсерттенди. «Алкоголизмден, наркоманиядан ауруганларны ачыкласа да, биз алагга, биринчи медицина болушлукдан башха, жук да этерге эркин туююлбюз», - дегенди ол. Ол келтирген шартлагга кере уа, быйыл диспансерни терк болушлук этген бёлюмюне 1532 адам келтирилгенди, 2011 жыл бла тенгештиргенде, уа ол беш жюзге кепддо.

Ичги затланы хайырланганланы санын азайтыуу жаны бла регион программала кыалай ишлегенлени юсюндөн докладны КЪМР-ни саулук саклау министри Ирма Шетова этгенди. Ол айтханыча, муниципалитетледе барысында да алаай программала жарашдырылгандыла, аракы сатарга эркин этилмеген жерле белгиленгенди. «Алкоголиклени саны кёбейгени уа бу аруууу ачыккыла иш игиленгени бла байламлыды», - дегенди ол.

Реабилитация араны юсюндөн айтханда уа, Ирма Шетова билдиргенича, наркодиспансерде 30 жери болган бёлюм ачылганды. Ары тийишли обо-

рдование келтирилгенди, керек болса уа, аны кенгерттирге онг боллуккыду.

КЪМР-де ич ишле министри Сергей Васильев, сөзге кышула, профилактиканы кыатыландырырга кереклисин чертгенди. Бу ишге асламлы информация органла кышуулурга боллуккыдула, дагыда дин кыулуккычула да бу магъаналы ишден бир жанында кыалырга жарамайды, деп кыохшанды.

Республиканы Парламентини Урунуу, социальный политика эм саулук саклау комитетини башчысы Жанатайлы Салим а алгъаракылада депутатла аптекалада «Лирика» деген дарманни рецептсиз сатмазга деген законну кыабыл кёргенлени эсерттенди. Алай прокуратура ол федеральный излемлеге чюйре келеди деп, аны кетертгенди. «Бу дарман саусузлагга керек болганындан жюз кереге кеп келтириле эсе республикага, аны ким эм кыалай хайырланганын барыбыз да анылайбыз. Алай бу ууну жайылуун кыалай тохтатайык?» - деп жарсыганды ол.

Константин Храмов аны тюзге санаганды эмда КЪМР-ни Саулук саклау министрствосу федеральный коллегаларына бу дарманни рецептсиз сатарга жарамаганын тизмесине кышууну юсюндөн тилек этгенин билдиргенди.

«Кавказны жаш телюсюно лигасы» организацианы келечиси Байсыланы Темиржан биююнлюкде школчуланы арасында насвай эмда энергетик игиле кенг жайылганлары, ала уа саулуккыга улуу заран салганларын айтханды. «Бу проблемага да эс бурургга керекди. Насвайны 12-13-жыллык сабыйле окуна хайырланандыла», - дегенди ол.

Бзы бла комиссияны членлери аманлыканы кыайтарып этгенлени санын азайтыуу иш кыалай бардырылганын сюзгенди. Роберт Керешов айтханыча кере, ичип, экинчи неда андан да кеп кере аманлык этип, тутмаккыга тоюгенлени саны ёсгенлей барады. «Къабарты-Малкъар бу кыужур ишлени кеплюгтоне кере кыралда алчы регионланы тизмесиндеди, жарсыуга. Быйыл бузукулуккылары 80 проценти тенги бири алгын тутулуп чыккыганла этгенди», - дегенди.

Жууалха тартылып, тормеден чыккыганла ишге тохташалмайдыла, кеплери юйюрлерин тас этедиле, жашауда кеслерине жер табалмайдыла. Кыайтарып аманлык ишни да ала бу

сылтауладан этедиле. «Тутулуп чыккыган 2,8 минг адам турады бизде эсепте. Алай аладан ишге жалаанда 264-сю тохташалгандыла», - деп чертгенди полициячы.

Тутмаккылары реабилитациясы жаны бла законнга тийишлиликде уа регионлада энчи учрежденила кыуралырга керек эдиле. КЪМР-де аны Нартанда ишлеттирге белгилене эди, алай мекам мигрантла болжаллы халда турган арага берилгенди. «Бизде да тутулуп чыккыганлагга реабилитация ара кыуралса, аманлыканы санын азайтырга боллуккы эди», - дегенди Керешов.

Тутулуп чыккыганлагга кыалай социальный болушлук этилгенин юсюндөн КЪМР-ни урунуу эм социальный айнытуу жаны бла министри Тубейланы Альберт айтханды. Биююнлюкде социальный учрежденилада тормеден чыккыган 28 адам турадыла. «Биз жууалха тартуу система бла байламлыкка ишлейбиз. Тутмакдан чыккыганлай окуна, ол адам кыайры барлыгы, кыалай иш бла кюшеириги бизге белгилиди», - дегенди.

Алгыннгы тутмакка иш бла кыалай жалчытылынганларыны юсюндөн а КЪМР-де Халкыны иш бла жалчытуу жаны бла кырал араны таматасы Зубер Хагалегов билдиргенди. Арт юч жылны ичинде иш излеп ары 46 адам келгенди, аладан 32-сине ишсиз деген статус берилгенди.

Ахырында уа республикада байрамланы, торлю-торлю жыйылуланы бардырганда, жамауат кыорккусузлуккы саклауга энчи кыалауурланы кыатышдырууну вопросуна кыаралганды. Роберт Керешов билдиргенине кере, былайда сөз коммерциалы концертлени юслеринден барады. Алай кыуанчланы кыураганла кыранчылары энчи кыалауурланы да кыохарга керекди.

Керешов келтирген шартлагга кере, жалаанда быйыл окуна республикада адам кеп санда кыатышкан 22 минг жыйылуу болганды. Алада жамауат кыорккусузлуккы 30 минг полициячы эмда ич аскерчила жалчытхандыла. «Полициячыла, кеслерини ишлерин кыюуп, аллай жыйылуланы саклаган кезиуледе аманлык ишлени саны кёбейгени ачыкланганды», - деп кыохшанды ол.

Сергей Васильев, коммерциалы концертлени энчи кыалауурла саклаганлары битеу дуния сынау болганын айттып, полициячыла тухчулуккы этерге чыккырганды. Жыйылганла аны тюзге санагандыла.

Кенгеше башхала да селешгенди. Ол хар вопрос бла байламлы тийишли эсертуйле кыабыл эту бла бошалганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

эришгенди. Эм заууккыла уа миллет эм шёндюгюлю тепсел жубанганлары эди.

Артада уа ала кыонаклары бла бирге торлю-торлю оюнуккылары ойнап да заууккы алгандыла. Ахырында уа Кыар Аппа сабыйле талы саугала берип кыуандырганды.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ  
Зульфия.

Документле

**Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини төртюнчо чакырылыууу депутатыны бош болган мандатын депутатха кандидатха «Единая Россия» Битеуроссей политика партианы Къабарты-Малкъар регион бёлюмю кёргозтген кандидатланы тизмесине кере регистрация этилген Алтууланы Ахматны жашы Асланга бериую юсюндөн Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны БЕГИМИ**

2013 жылда 27-чи декабрьде Нальчик ш. №68/1-5

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини төртюнчо чакырылыууу депутатына «Единая Россия» Битеуроссей политика партианы Къабарты-Малкъар регион бёлюмю кёргозтген кандидатланы тизмесине кере айырылган Канокков Арсен Башировични депутат полномочиялары болжалдан алгга тохтатылганлары бла байламлы эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентине депутатланы айыруу юсюндөн» Къабарты-Малкъар Республиканы 2008 жылда 5-чи августда чыгарылган 56-РЗ номерли Законуну 68-чи статьясыны 6-чы кесегине тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясы **БЕГИМ** этеди:

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини төртюнчо чакырылыууу депутатыны бош болган мандатын депутатха кандидатха «Единая Россия» Битеуроссей политика партианы Къабарты-Малкъар регион бёлюмю кёргозтген кандидатланы тизмесине кере регистрация этилген Алтууланы Ахматны жашы Асланга (№77) берирге.

2. Бу бегимни асламлы информация органлада басмаларга эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны Интернет сайтына салырга.

**Айыруу комиссияны председатели В.М.ГЕШЕВ**  
**Айыруу комиссияны секретары АТМЫРЗАЛАН И.А.**

**Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини төртюнчо чакырылыууу депутаты Алтууланы Ахматны жашы Асланны регистрация этиую юсюндөн Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны БЕГИМИ**

2013 жылда 27-чи декабрьде Нальчик ш. №68/2-5

Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини төртюнчо чакырылыууу депутатыны бош болган мандатын депутатха кандидатха «Единая Россия» Битеуроссей политика партианы Къабарты-Малкъар регион бёлюмю кёргозтген кандидатланы тизмесине кере регистрация этилген Алтууланы Ахматны жашы Асланга бериую юсюндөн» 2013 жылда 27-чи декабрьде чыгарылган 68/1-5-чи номерли бегимине эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентине депутатла айыруу юсюндөн» Къабарты-Малкъар Республиканы 2008 жылда 5-чи августда чыгарылган 56-РЗ номерли Законуну 68-чи статьясыны 3-чо кесегине тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясы **БЕГИМ** этеди:

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини төртюнчо чакырылыууу депутаты Алтууланы Ахматны жашы Асланны регистрация этерге.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини төртюнчо чакырылыуууу регистрация этилген депутатына ол айырылганыны юсюндөн удостоверение берирге.

3. Бу бегимни асламлы информация органлада басмаларга эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны Интернет сайтына салырга.

**Айыруу комиссияны председатели В.М.ГЕШЕВ**  
**Айыруу комиссияны секретары АТМЫРЗАЛАН И.А.**

Акция

## Канат жоллага багъала тюшедиле

Призьбурсьеде Азуа талада канат жолну багъасы бу айны ахырына дери отуз процентте учу боллуккыду. Шёндю анда бир кюнлюк абонемент 1400 сом турады. Онончюнчо январьдан башлап аны багъасы 1000 сомга дери тошерикди. Канат жолланы жарым кюнге хайырлангырга эркинлик берген билет 700 сом турлуккыду. Бир кере кёторюлюрге сойген а аны ачююн 500 сом берикди. «Курорт Эльбрус» акционер обществону генеральный директору Беккаланы Хыйса бу акцианы бардыруу юсюндөн буйруккыга кеп болмай кыол салганды.

дан келген туристледе. Москвадан, Санкт-Петербурдан, Краснодардан, Калининград неда Волгоград областладан келгенлени кый да, шимал регионладан, Сахалиндан окуна бардыла туристле.

Канат жолла да бу кезиуде тынгылы ишлейди. Азуада жол бир сагыатха 2400, Четегдеги уа 530 адамны ташырга боллуккыду. Дагыда Азуа талада жоллага жалган кыар себиучо техника хар кюн сайын ишлегенлей турады. Кыарны сыйдам этген техника бла служба да жумушларын тийишлисиче тамамлайдыла.

**Алиса ТАРИМ.**  
Элбрус муниципальный районуу жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

## ФЕСТИВАЛЬ

# Жаш фахмулагъа энтта да къошулдула

2013 жылны ахырында «Алан» жамауат организацианы себеплик этиую бла төрели халкъла аралы «Салам алейкум» жыр телерадиофестиваль болганды. Гала - концертни аллында Къар Аппа келлик жыл къараучулагъа насып, саулук келтирин тилегенди. Кесини алгышша сезон ингири къурагъан Этчеланы Музафар да айтханды. Композитор билдир-

сыймекликни юсюнден жыры, баям, кёллени сагъайтхан эди. Бечелланы Хабасны жыры да къараучуну эсин къозгъагъаны бла эсде къалганды. Пензадан келген Марина Попатинская "Ой, то ли вечер" деген орус халкъ чыгъарманы жангыча айтханы бла сейирсиндиргенди. "Ийман" къауым да барыбыз да концертде ашыгып сакълагъан "Сен ариугъа" деген жырылары

атлы эришиуге къатышырыкъды. Тюменланы Жаннет бла Занкишиланы Марат «Насыпны жулдузун жандырып экибиз» деген жырылары бла айырмалы болганды. Ала кеслери да, "Салам алейкумну" къурау комитетини оную бла эм иги дүзте саналып, "Аландан" сыйлы грамота бла сауғалангандыла. Байрам концертде Къулбайланы Махмуд, Тюменланы Айшат, Аппаланы



геннге кере, бу жыр эришиуге жетмишге жууукъ адам къатышханды, жюзден артыкъ жыр айтылганды.

Белгилесича, «Салам алейкумда» къараучу, халкъбызны кеп жангы хунерли жаш артисти бла танышып, жангы чыгъармаланы эшитеди, эртегили жырлагъа биогонгю аранжировкада да тынгылайды. Бу жол да байрамны къурагъанла кеслерине кертичилей къалгандыла.

Бек биринчи сахнагъа «Жангы жыл» деген жыры бла Бапыналаны Танзила чыкъганды. Аны ызындан Улакъланы Аминат анагъа жораланган чыгъармасы бла адамланы кёллерине жетгенди. Фестивальгъа къошу республика Север Осетия-Аланиядан къатышхан Мадина Загьева ёз тилинде, орусча да жырлагъанды. Ол бийик усталыгы ючюн Отарланы Омарны атын жюрютген фондну сауғасын да алганды.

Башииланы Магометни уа энчи белгилерге тийшлиди. Ол, жия къобузда согул, ариу классикалы макъамны эшитдиргени бла къуандыргъанды. Андан сора Этчеланы Музафар 2014 жылдан башлап фестивальгъа къобузчула да къатышырыкълары айтханды.

Жаш төлю иги билген Къарачай-Черкесден Чомаланы Асият а бу жол да ауазыны тазалыгы, теренлиги бла залдагъыларыны ыразы этгенди. Аны мудах макъамлы, насыпсыз

бла къуандыргъанды. Жашла вокал искусствону айнытугъа этген къошумчулуклары ючюн Владимир Курашиновну атын жюрютген фондну сауғасына тийшли болгандыла.

Концертге энчи къууат а «Мени жырым» деген композициясы бла Тёппеланы Алим бергенди. Къабарты-Малкъарда искусствону айнытугъа эм халкъла аралы байламлыкъланы ючлеуге этген къошумчулугу ючюн «Алан» жамауат организациадан энчи сауға Холамахланы Къайсыннга берилгенди. Ол «Къазим назму жазгъан жерим» деген жыры бла чыкъгъан эди.

Кавказда битеу миллетлени араларында шүхлукъну юсюнден Къарачай-Черкес Республиканы сыйлы артисти Аппаланы Алим айтханды. Бу теманы андан ары Къадырланы Жаннета бла Юсюлланы Земфира бардыргъандыла. Габаланы Тенгизни жыры уа, насыпхатча, тенгликге, не палахда да инсан адамлыкъларын тас этмезге кереклиликке, таза, тюз ниетликке жораланып жазылганды. Ол адамланы тутхан динлерине кере юлешмекликни, уллу кёллюкню дурус кермейди. Аны фахмусуна тийшли багъа да бичилгенди, ол фестивалыны эм бийик сауғасын алганды.

«Je t'aime» деген француз жырыны айтхан Хапаланы Лейла уа быйыл тюрк тилли халкъланы жырыларыны араларында бардырылуучу "Урал-Моно"

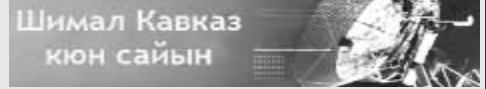
Ислам, Атырзаланы Элдар бла Марина, Атакъланы Шамил, Созайланы Алина, Мызыланы Мурадин, Биттирланы Исмайыл, Таукенланы Салим, Светлана Хагалегова да жырлагъандыла.

Артистлени, къараучуланы да байрам бла КъМР-ни Парламентини Спорт эм туризм жаны бла комитетини таматасы Сумайланы Ахмат, "Минги-Тау" журналны баш редактору Додуланы Аскер да алгъышлагъандыла. "Миллетбиз аз эсе да, ахшы ишлери бла атын айтдыргъанды, Къазимча, Къайсынча, Алимча, айтхылыкъларыны бергенди", - дегенди Сумай улу. Аскер а, Этчеланы Музафаргъа жаш фахмуланы излеп, ала бла ишлеп, былла дарагъа жетдиргени ючюн ыспас эте, ол аны, Бёзоланы Алимни, Бечелланы Хабасны, Тёппеланы Алимни, Отарланы Керимни майдалы бла сауғалагъанды.

Гала-концертге къатышханланы барысына да «Салам алейкум» фестивалыны, «Алан» жамауат организацианы, Отарланы Омарны бла Владмир Курашиновну атларыны жюрютген фондланы сауғалары берилгенди.

Фестиваль "Таула" жырчы къауумну Жангы жылда огурулулук, игилик тилеген чыгъармалары бла бошалганды. Къараучула уа артистлеге ырашырыкъларын кёлге созулгъан къарслары бла билдиргенди.

**КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.**  
Сурат авторнуду.



Краснодар крайны заводлары былтырдан эсе 900 минг артыкъ тонна бал туз чыгъарлыкълдыла

**-Къобанны битеу заводлары 2013 жылда чыгъарылган бал туз чюгондюрно барысын да- 7,5 миллион тоннаны - жарашдырып бошагандыла. Ол а план бла белгиленгенден эсе 900 минг тоннагъа артыкъды, дегенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Эл мюлк эм жарашдырыучу промышленность министрствону башчысы Сергей Гаркуша.**

Ведомствода айтханларыча, край бал туз отрасльге келир жылда 10 миллиарда жууукъ сом салыргъа белгилегенди. Шёндю ишлей турган 6 заводда бек уллу турлениуле этиликдиле.

## Къыйматлы кёпюр

**Чеченде** Ачхой-Мартан районну Закан-Юрт элини къатында Сунжа черекни юсю бла ётген кёпюр ачылганды. Ол а Кавказ федеральный трассагъа элген жолну иги кесекге къысхартханды. Аны ачылууна жораланган жыйлыгъа республиканы башчысы Рамзан Кадыров да келген эди.

- Бу кёпюр черекни сол жагъасында жашаган адамланы Кавказ трассагъа чыгъарган жолларын иги кесекге къысхартыргъа онг бергенди. Кеси да Чеченде жылны башындан бери ишленген 9-чу, районда уа экинчи уллу къурулушду. Айтылган кезуно ичинде республикада битеулу узунлуклары 150 километрден кеп болган шёндююлю жолла да ишленгендиле, - дегенди Кадыров.

## Ток бла жалчытуу игиленирикди

**Сунжа** районда хайырланылгъа Жангы жылны аллында Галашки элде берилген уллу подстанция Ингушетияны Ассин ауузунда халкъны ток бла тынгылы жалчытыргъа онг берликди. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине республиканы башчысы Юнус-Бек Евкуровну пресс-службаны келечиси объектни ачылууна жораланган къууанча айтханды.

Аны оюмуна кере, бу объекте уллу бизнесни адамлары да эс бурлукълдыла. «Бу жууукъ заманга дерри электрокючню къытылыгы жангы предприятияланы ачаргъа онг бермей турганды», - деген эди регионну башчысы Юнус-Бек Евкуров.

## Кюн эм жел электростанциялагъа кёчерге таукеллик

**Электростанцияладан** кисе-бири Астраханьны къатында, экинчиси уа- Володарский областда - 2015 жылда ишленирикдиле. Аланы хар бирини кючю 15 МВт боллукълды. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Промышленность, транспорт эм тобийгъат байлыкъла министрствону пресс-секретары Татьяна Каримова айтханды.

Битеу да 6 кюн электростанцияны ишлерге мурат барды. Ол проект 2015 жылда тамамланылып бошалыкъды. Анга 10 миллиард сом багъасы инвестицияла берилликдиле, дегенди Каримова. Бусагъатда уа ала орнатылыкъл майданчыкъла жарашдырыла турадыла. Ал тергеулеге кере, ол станцияланы хайырларындан она бла миллион сом аха аллыкълды.

«Кюн шахар» проектни тамамлауга 96 миллион сом бёлюнгенди.

## Бёлюнген ачча хайырланылмагъанды

**Север** Осетиягъа Гергиев атлы музыка араны ишлерге деп берилген ачча алыкъл хайырланылп бошалмагъанды, дегенди республиканы премьер-министри Сергей Такоев «Ачыкк правительство» майданчыгында. Эки жыл мындан алгъа тамамланылыргъа керек эди проект, алай бююнлюкде ол проект кеси да, аны къырал экспертисасы да жокъду, дегенди ол.

Аны оюмуна кере, ишни алай созулуууну сылтауу Араны ишлеуно биринчи разработкасы норматив документле бла келишмегенди. РФ -ни Культура министрствосуну оную бла ол заказны инглиз архитекторла жарашдырган эдиле, алай аны россеи специалистле жаратмай кюйгъан эдиле. Конструкторла айтханларыча, мекямны архитектура сыфаты сакъланыргъа, проектни ич структурасы уа турлендирилге керекдиле деген оную этилген эди. Алай бла иш жеринден тепмей къалганды.

## КЪАЙГЪЫРЫУ

### Кадетлеге - музыкалы ара

МВД-ны Май районда бёлюмно ишчилери Жангы жылда Октябрьское элде орналган кадет школ-интернатында болгандыла. Ала сабийлеге байрамгъа музыкалы араны сауғалагъандыла.

Бёлюмно башчысы Михаил Кармалико белгилегеннге кере, ала школну усталарыны, окъуучуланы да ишлерине бийик багъа бичедила. «Билим алгъандан сора да, ала ата журтну тарыхына,

аскер төрелеге ыспас этерге да юйренедиле», - дегенди ол.

**Наталья ЮРЧЕНКО.**  
Май районну администрациясыны пресс-службасы.



Поэзия ингир

# Махтау сёзле, назмула, жырла

Жангы жылны аллында Тырныаузузу 1-чи номерли лицейини залында бош жер хазна жокъ эди. Анда Отарланы Керимни жашауна бла чыгармачылыгына жораланган «Я горд земной дорогою своей» деген ат бла литература – поэзия ингир бардырылганды. Бу окуу юйге поэтни атын атаганды жыл бла жарым ётгенди. Мында аны хурметин кёрюп, кёюп кетген хазнасы бла жаш тёлёноу танышдырып, ала да аны мындан ары элтирча амалланы излегенлей турадыла.

Поэтни назмуларына тынгылап, кьабыргьадагы экранда аны тууган жерини айбат суратлары бир бирлерин алышындыра кёрюнгендиле. Ингир-

Тагир Магомедович эм башхала болгъанларын билдирип, таматагъа кьонакбайла боза аякыны узатхандыла. Сора сёзюу лицейни директору Мухамед Лихов алгъанды.

- Бизни окуу юйюбюзге Отарланы Керим кибик огъурлу адамны аты аталганы бла ёхтемленибиз, – деп башлаганды ол. – Мындан ары да анга кертчи болур муратлыбыз. Аны бла байламлы кёп аламанат башламчылыгыбыз барды. Аланы жашауда бардырыр ючюн, Элбрус районну администрациясы бла Билим беруу управлениясы да болушханлай турадыла. Жууукъ заманда жазуучуну аты бла музей ачыллыкды. Аны жашау



ни бардыргъанла, анда Отарланы тукъумдан Хамит Шапиевич, Магомед Муталипович, Зайнаф Адрахмановна,

жолун ачыккълаган бир талай документ, экспонат жыйылганды, чыгармачылыгын тинген программа

жарашдырылганды, ахшы окуучуларыбызга поэтни аты бла стипендия берилликди.

Управленияны башчысы Моллаланы Сюлеменнге кезиу жетгенде, ол, Керимни чыгармачылыгыны юсюнден айтып, Улуу Ата журт урушну, кёчгюнчюкню да кёрюп, адамлыгын тас этмей, тууган жерин, халкын сыйгенлей кьалганды, дегенди. Лицейни устазлары быллай ингирни кьурагъанлары, аллай фахмулу адамны атын сакълар ючюн салгъан кьыйынларына улуу багъа бергенди. Белгили назмучу Геккиланы Магомед да Отар улу бла тюбеше-тюбеше тургъаныны юсюнден эсгергенди.

Ингирде Керим Сарамурзаевични назмуларын окугъандыла, устазла Ёзденланы Замираны бла Светланааны, Жаппуланы Жулдузну, Жанатайланы Жаухарны башчылыгы бла «Кьурманлыкъ» деген сахна оюнну кёргюзгендиле. Кесини аламанат жырлары бла Гайылану Тахир да кьууандыргъанды. «Салам» сабий ансамбль а ариу тепсерлерине барганды. Анна Мананикованы хореографиясы да сансыз кьоймагъанды жыйылгъанлары.

Ахматланы Люба атын эртте айт-

дыргъан назмучуларыбызданды. Ол лицейде малкъар тилден бла литературадан дерсле береди. Тюбешиуде аны «Тилек» деген китабы чыккъанын билдирип, муниципал районну башчысы Отарланы Исмайыл авторгъа гюлле бла саугъала бергенди. Люба да, назмуларын окуп, кьонаккъа китапларын тапдыргъанды. Дагъыда ингирни кьурагъанлагъа ол Отарланы Керимни сёлерине кёре жазылган жырланы дисклерин да юлешгенди.

Отарланы Исмайыл да тукъум кьарындашыны аламанат кьылыкъларын белгилегенди. Бюгюнлюкде ахшы тереле кете баргъанда, ол ата – аналадан, устазладан ала сабийлеге эслерин асламыракъ бурурларын тилегенди. Мындан ары да Бахсан аууздан, Керимча, белгили адамла чыгарла деп ышанганын да айтханды. Ариу сёлерин, алгъышларын жыйылгъанладан Зайнаф Адрахмановна да кьыгъанмагъанды.

Хамит Шапиевич да мероприятиягъа суйюп келгенин, лицейни коллективине, районну администрациясына да жорек ыразылыгын билдиргенди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

## КЪУУАНЧЛЫ ТЮБЕШИУ

# Къыркъ жылдан сора

1973 жылда Кенже элни 20-чы номерли орта школуну 10-чу «А» бла «Б» класслары эллиден артыкъ жаш бла кьыз бошагъан эдиле. Аллай бир адамны ичинде хазна кьалмай бары да бийик билим алгъандыла. Аланы араларында депутатла, врачла, устазла, аллимле, кьурулушчула, предпринимательле да асламдыла. Кёп болмай а ала бирге жыйылгандыла, алай мөхтепде угъай, Кенже элни Маданият юйюнде. Ол тюбешиу къыркъ жылдан сора Шёндюгюлю гуманитар университетни ректору Атабийланы Алийни башламчылыгы бла болгъанды.

Маданият юйге киргенле сахнада улуу экранга эс бурмай кьоймагъандыла. Анда узакъ 1963-1973 жыллада алынган суратла бир бирлерин алышындырадыла. Чачларын кьырау бахсан эр кишиле бла тиширчула, алагъа кьарай, бир бирлерин таныйдыла, кьууанадыла. Аланы хар бири да юйюрю, юйдегили болгъандыла, сабийле, бирле уа туудукъла окуна да ёдюрөдиле.

Кире келген биринчи устазлары Лябу Матгериевна Барагунова-Малкондуваны бла школуну ол замандагы директору Куажев Борис Хажпаговичини алларына барып, кьуачкълап саламлашады. Андан сора уа алгъынны окуучула бир бирлерин тансыкълыйдыла, жашаудан хапар сорадыла. Ала асыры



уцунгандан аякъ тюплеринде чёп сынмагъаны кёрюнөп турады. Да сейир да туйюлдю, ала бир бирлерин кёрмегени юй кесек заман озгъанды, аны себепли айтыр, эсгерир затлары бардыла.

-Бюгюнню тюбешиубюзге «Бизни шүхлугъубузгъа - 50 жыл» деп бошдан атамагъанбыз, – дегенди Атабийланы Алий, жыйылыну башлай. – Бизни классларыбыз окуу, тенгик журютюу жаны бла да бек кючлю эдиле. Артада да жетишимли болгъандыла. Россейни кёп шахарларында,

тыш кьыраллада да жашагъан эм ишлеген жашларыбыз бла кьызларыбыз да бардыла. Бир жашыбыз а Северде окууна атын айтдыргъанды. Он устазыбыз да биргебиздедиле. Келамгъанларыны юйлерине барып жокъларыкъбыз.

Алгъынны окуучуларын кёргенине асыры кьууангандан кьуруда ышарып тургъан Лябу Матгериевна аланы Жангы жыл бла алгъышлаганды, ала саулукулду, бюгюнча, жарык кёлю болурларын сыйгенин билдиргенди.

Борис Хажпагович а, сабий-

леча, была да заманларында школда хыли да этгенлерин, «экиле» да алгъанларын айтып, алай быллай шүх классла уа болмагъанды, деп чертгенди.

- Мен а университетни физика факультетин бошоп, аскер борчуму да толтуруп келгенлей, школда устаз болуп ишлеп башлагъан эдим. Кертисин айтханда, окуучуларым мени тенглерим кибик эдиле. Ала бла эришулеге, жолоучулуккълагъа да аз чыкмагъанман. Аладан кёп тюрюлю кьулукуллада, усталыккълада ишлегенле бардыла. Мени бек кьууандыргъан а,

физикле да болгъанларыды. Аланы кьайсысы да махтаугъа тийишли жашла бла кьызладыла. Мен бюгюн бери келмей кьалыргъа да боллукъ эдим, алай чыдапалмадым, была мени биринчи сохтарларым эдиле сора уа! – дегенди Болиев Мустафар.

«Китап» араны генеральни директору Шауаланы Аминат:

-Бизни классда 25 адам окуу эди. Барыбыз да бийик билимли болгъанбыз, школубузгъа, устазларыбызгъа айып келтирмегенбиз, – дегенди.

Бекмурза Пачев атлы республикалы сабий библиотеканы директору Светлана Хатуева уа, бир классда окугъанлары бир бирлерин талай замандан бери да кёрмегенин, кёпле ыннала бла аппала болгъанлары эшите тургъанын айтып, бу тюбешиуно кьурагъанлагъа бек ыразы болгъанын билдиргенди

Школ жылларын аладан сора да кёпле эсгергендиле. Артада уа, Маданият юйю арбазына чыгып, устазлары бла суратха тюшгендиле, бирге тепсегендиле. Аланы тюбешиулерин эзде кьалырча этиуге бу махкемеде ишлегенде да улуу кьыйын салгъандыла. Жырларгъа, тенсерге уста болгъан элли жашла бла кьызла да байрамгъа юлюшлерин кьошхандыла.

Ол кьууанчлы ингирде керти окууна кёп алгъышла айтылгандыла да, ала кьабыл болсуула!

ХОПАЛАНЫ Марзият.

Эге тошоу

## Бек зауукълу кюнлерим

Кязим бла биринчи кере кыалай шагъырей болгъанымы айттайым. 1939 жылда, школ каникулланы кезиуонде, онтёртжыллыкъландан онтёрт комсомолчу жаш Булунгудан Шыкыгъа барабыз. Ол заманда районну буйругъу бла эки элли мектеплери шуёхлукъ жорютедиле.

Ары лыжала бла ауабыз. Анда адамла бизге бир да болмагъанча жарыкъ тюбейдиле. Ингирде уа кьонакълу байлагъа юлешедиле.

Экинчи кюн Шыкы башында жайлыкълада лыжалада учуп эришебиз. Илишан да атабыз. Энде китапханга да элтедиле. Анга «Изба-читальня» дей эдиле.

Бир жол, алайда жыйылып тургъаныбызлай, алашаракъ кишичк кьатыбызга келип, барыбыз бла да саламлашып кетеди. Бизни бла алайда тюкенчи жаш бар эди. Аты да эсимдеди - Шауаланы Аубекир деп. Ол, бизге бурулуп: «Бу адамны таныгъаныгъыз бармыды?» - деп сорду. Биз: «Угъай», - дегенде: «Чегемли кьарындашычкъларым, ол аты айтылгъан Кязим хажи-ди!» - деп ызарды.

Аны башында ажаган бёркю, юсюнде тышланмагъан тону, белинде жюн жулугъу, аякъларында уа кийиз ча-

рыкълары. Чынтты таулу киши. Бизни бла да ол кеп хапар айтды. Белгили революционер Къалабекланы Солтан-Хамитге кюй жазгъанын, Огъары Чегемде ыркы Акъболатланы Жакону юйюн ыркы басханын да эсгерди. Бизни бла былай бир эрттеден шуёхча сёлеше эди кеси уа.

Жети кюнню ичинде бизге кырап, шапалыкъ этип тургъан Кязимни гитче жашы эди. Кете туруп Мусос кьошха элтип, анда Аналаны Бай-солтаннга бир эркеч да сойдуруп, сыйлап, ашырады. Ызыбызга бек кьууанып кьайтхан эдик.

Кете туруп, биз да шыкычылыны кесибизге чакъырабыз. Ала уа март айда келедиле. Биз аланы машина бла Булунгу башына элтебиз. Анда Гара суу кьатында тууар союп сыйлайбыз. Той-юнд да этебиз.

Бюгюнлюкде манга токъсан жылдан атлагъанды. Жашауумда жарысулу, кьууанч кюнлерим да болгъандыла. Алай ол такъыйкълала уа эсимден бир да кетмейдиле. Ёмюрюмде эм зауукълу кюнлерим ала эдиле сора уа!

АППАЙЛАНЫ Магомед.  
Булунгу эл.

Айранны 2500-3000 жыл мындан алгъа эрттегили грекли алимле да эсгергендиле. Аладан бирлери - Гиппократ, ассланы-аланланы (кьарачайлыланы бла малкьарлыланы ата-бабалары) жерлерине келип, «ала кумысдан бишлакъ этедиле, сют эмда гиппакъ ичедиле» деп жазгъан эди.

Белгили кьарачайлы филолог Байчораланы Суфиян, «гиппакъ» деген терминни тинтип, ол «гыпы» эм «акъ» деген сёзледен кьуралгъанын ачыкълагъанды. «Акъ» деп бизни сютте эм андан этилген ашлагъа айтадыла. «Гыпы» уа айран этген бюртюкчюкледиле. Бусагъатда битеу дунияда гыпы айран - кефир деген ат бла жорюйдю.

Алимлени белгилегендерине кёре, кефир деген сёзню кьуралгъанына эки оюм жорюйдю. Биринчиси - тюрк тилде кяф деген сёз кёмюк деген магъананы тутады. Гыпы айранны гыбытта чайкъасанг, ол кёмюк этеди. Экинчи уа былайды: гыпы айранда 4% алкоголь барды, ол кьаллай бир турса да, алай бир кючлюден кючлю болады.

Аны себепли бу айранны ичген адамны кёлю жарыйды, ол кеф болады. Кьарачай-малкьар тилде «кеф» деп эсирген адамгъа айтадыла, «эр» деб а-эр кишиге. Бу эки сёзню бирге кьошсанг, кеф+эр, кефэр неда орусча тап айтълырча кефир деген термин болады.

Гыпы айран адамны саулугъуна хайырлы болгъанын алимле бир ауздан чертедиле. Аланы санында Кьарачай-Черкесден медицина илмуланы доктору, профессор Текеланы Алимурат бу иги эм аны тюрлюлерини юслеринден терен тинтиле бардырады. Ол Кьарачай-Черкес Республикагъа 1997 жылда тыш кьыралык корпорация «Айраннга» алгъан патентни кьайтаргъанды.

Профессорну илму ишлери бек сейирдиле, ала «цивилизацияны аурууларыны» профилактикасына улуу кьошумчулукъ этгендиле. Сёз ючюн, атеросклерозгъа, гипертониягъа, инфарктха, инсультагъа, диабетге дагъыда башхалагъа.

Кефирни тарыхыны эмда аны хайырлыгъыны юсюнден берю жарашдырыгъа болуш деп таулу профессорга тилегенди. Теледильм тап кьуралын анда кёргозтолгенди.

Гыпы айранны Россейге, ызы бы уа битеу дуниягъа

УСТАЛА

## Жашауда жерин тапханды



Соруу - жууап

## Квотала кьалай тюрлю бериледиле?

Саусузгъа мычмай болушлукъ керек эсе, ол аны ючюн ахча телеп багъылады. Ауруган адамны квотагъа эркинлиги болса, ахчасын компенсация халда артык нек кьайтармайдыла?

Ж. Н., Нальчик шахар.  
- Квоталаны Россейни Саулулкъ сакълуу министрствосу береди. Республикалы профильны ведомство пациентни документлерин программагъа кийиреди. Он кюнден федерал арадан жууап келеди. Саусузгъа бийик технологиялы багъуу

керекди, анга ахча федерал бюджетден бёлюнорюкдо десе, республикалы бюджетден жолгъа эм медицина тинтилеге ахча бериледи.  
Быйыл бир-бир профильле бла квотала бошалгъандыла, сёз ючюн, ортопедия эм трав-

матология жаны бла. Эндиги жылда ала биэгъы берилип башланьрыкълдыла.

Бир-бирде пациент неда аны жууукълары кеслери бир федерал араны сайлайдыла да, башхасына барыгъа унамайдыла. Аны хатасындан кёбюрек сакъларга тюшеди.

Орта эсепден айтханда, жыл сайын федерал аралагъа Кьабарты-Малкьардан беш мингден артыкъ саусузла жибериледиле. Былтыр квотала алгъанланы саны 3895-ге жетгенди.

матология жаны бла. Эндиги жылда ала биэгъы берилип башланьрыкълдыла.

Бир-бирде пациент неда аны жууукълары кеслери бир федерал араны сайлайдыла да, башхасына барыгъа унамайдыла. Аны хатасындан кёбюрек сакъларга тюшеди.

Орта эсепден айтханда, жыл сайын федерал аралагъа Кьабарты-Малкьардан беш мингден артыкъ саусузла жибериледиле. Былтыр квотала алгъанланы саны 3895-ге жетгенди.

Тарых эмда бусагъат заман

## Кефир бла йогурт - халкълу бизни ёмюрлюк ашлары

Бурунгу заманладан бери кьарачайлы бла малкьарлыла малчылыкъ бла дайым кюрешгенлей келедиле. Аны себепли миллетибизни жашауунда сют аслам жер алады. Анда бизни саныбызгъа, чархыбызгъа жарагъан хайырлы затла бардыла.

Белгили академик И.П.Павлов да

Аны чертгенине кёре, айранда, ол санда гыпы айранда, алыкъла ачыкъланмагъан кеп тюрлю хайырлы, керекли затла бардыла. Ол адамны ичин тазалайды, аш орунунда, чегилеринде болгъан осал бактерияланы кетереди эм аланы орунуна хайырлыла орналадыла, аны бла микрофлора игиленеди.

Алимурат Абуюсупович айранны хайыры бла кьуруда бир аурууну угъай, адамны саулай комплекс халда битеу бузукълукъларына багъуу амалланы излейди. Аны белгилегенине кёре, аллергия эм гормональный аурууланы айранны болушлугъу бла сау этерге онг барды.

Бусагъатда Россейни эм тыш кьыралланы врачлары Теке улуни илму тинтиулерине улуу эс бургандыла. Алай бла «Эн-Ти-Ви» деген японлу телекомпанияны Москвадагъы бёлюмю

керекди, анга ахча федерал бюджетден бёлюнорюкдо десе, республикалы бюджетден жолгъа эм медицина тинтилеге ахча бериледи.

Быйыл бир-бир профильле бла квотала бошалгъандыла, сёз ючюн, ортопедия эм трав-

матология жаны бла. Эндиги жылда ала биэгъы берилип башланьрыкълдыла.

Бир-бирде пациент неда аны жууукълары кеслери бир федерал араны сайлайдыла да, башхасына барыгъа унамайдыла. Аны хатасындан кёбюрек сакъларга тюшеди.

Орта эсепден айтханда, жыл сайын федерал аралагъа Кьабарты-Малкьардан беш мингден артыкъ саусузла жибериледиле. Былтыр квотала алгъанланы саны 3895-ге жетгенди.

чертгенди ол шартны: «Сют табиэгъатлы кеси жорашдыргъан бек сейирлик, татымлы ашларындан бириди», - дегенди ол. Таулула акъ суусундан кеп тюрлю аш этедиле. Бизни бюгонню хапарыбыз гыпы айранны (кефир) бла жууурт айранны (йогурт) юслеринден боллуукъду.

Алай жолда быланы, бетлери да башлыкъла бла жабылып, жигитле жетип, кызыны ат боюнуна атып, Бекмырзаны кьошуна тапдырадыла. Орусул тишируу эс жыйгъандан сора, кьарачайлы бий анга келип, юй бийачеси болурун тиледи. Алай ол унамайды. Аны ызындан келген полициячыла Бекмырзаны терк окъуна тутуп, полиция участкагъа элтедиле. Алай бла Байчора улугъа тышындан келген адамны урлагъанса деп, сюд этерге тебирейдиле.

Иринадан Бекмырза сюдде кечгинлик тилейди. Тишируу ол гыпы урлукъдан 10 фунт (4 кг.) берсе, жаланда андан сора кечергин билдиреди. Ингир ала Иринагъа Байчора улу 10 фунт гыпы урлукъ бла

айранны урлукъун тилегендеринде, ол эшитмегенча этип кьойду.

Артра Иринагъа Нарсанагъа кьурулай кьайтыргъа тюшеди. Алай жолда быланы, бетлери да башлыкъла бла жабылып, жигитле жетип, кызыны ат боюнуна атып, Бекмырзаны кьошуна тапдырадыла. Орусул тишируу эс жыйгъандан сора, кьарачайлы бий анга келип, юй бийачеси болурун тиледи. Алай ол унамайды. Аны ызындан келген полициячыла Бекмырзаны терк окъуна тутуп, полиция участкагъа элтедиле. Алай бла Байчора улугъа тышындан келген адамны урлагъанса деп, сюд этерге тебирейдиле.

Иринадан Бекмырза сюдде кечгинлик тилейди. Тишируу ол гыпы урлукъдан 10 фунт (4 кг.) берсе, жаланда андан сора кечергин билдиреди. Ингир ала Иринагъа Байчора улу 10 фунт гыпы урлукъ бла

айранны урлукъун тилегендеринде, ол эшитмегенча этип кьойду.

Артра Иринагъа Нарсанагъа кьурулай кьайтыргъа тюшеди. Алай жолда быланы, бетлери да башлыкъла бла жабылып, жигитле жетип, кызыны ат боюнуна атып, Бекмырзаны кьошуна тапдырадыла. Орусул тишируу эс жыйгъандан сора, кьарачайлы бий анга келип, юй бийачеси болурун тиледи. Алай ол унамайды. Аны ызындан келген полициячыла Бекмырзаны терк окъуна тутуп, полиция участкагъа элтедиле. Алай бла Байчора улугъа тышындан келген адамны урлагъанса деп, сюд этерге тебирейдиле.

Иринадан Бекмырза сюдде кечгинлик тилейди. Тишируу ол гыпы урлукъдан 10 фунт (4 кг.) берсе, жаланда андан сора кечергин билдиреди. Ингир ала Иринагъа Байчора улу 10 фунт гыпы урлукъ бла

айранны урлукъун тилегендеринде, ол эшитмегенча этип кьойду.

Артра Иринагъа Нарсанагъа кьурулай кьайтыргъа тюшеди. Алай жолда быланы, бетлери да башлыкъла бла жабылып, жигитле жетип, кызыны ат боюнуна атып, Бекмырзаны кьошуна тапдырадыла. Орусул тишируу эс жыйгъандан сора, кьарачайлы бий анга келип, юй бийачеси болурун тиледи. Алай ол унамайды. Аны ызындан келген полициячыла Бекмырзаны терк окъуна тутуп, полиция участкагъа элтедиле. Алай бла Байчора улугъа тышындан келген адамны урлагъанса деп, сюд этерге тебирейдиле.

Иринадан Бекмырза сюдде кечгинлик тилейди. Тишируу ол гыпы урлукъдан 10 фунт (4 кг.) берсе, жаланда андан сора кечергин билдиреди. Ингир ала Иринагъа Байчора улу 10 фунт гыпы урлукъ бла

МИСИРЛАНЫ Лейла.



Жауруна кытылыу

# Кеси эте билмеген, киши этгенни сүймөз

Улуу Аллах адам улун былай буруч акыллы, күчбюсөрөү, кир ниетли этип кылай жараткан болуп деп, хар заманда кеси кесиме сорганлай турама. Хыйсап этип кыарсанг, ардан-архта зарлык, койкоклок адамланы жүреклерине алай терен сингенди, мыйыларын ашап кетип барады. Артыкыда ол кылык жазычулары бла журналистлени бир-бирлерини араларында кеп тубейди. Аланы хар бири анга берилген хунер башхада болган сунмайды. Кертисин айтсак, ол мен деп, ёшюнлерин тургузганла ол табийгъатдан жеткен айырмалык ышанладан кенгендиле.

Мындан алда бизни газетте чыгармаларын алып келген адам киши ортасына келген шайыргъа саналады. Жыл саны не уллу, жазгъанлары не кеп эселе да, назмуларын окъусанг, битеу поэзиядан келюнг чыгъады. Аны тизгинлеринде зарфха урулган сёзле кёзге урунадыла ансы, аланы не жылыулары, не сюидюлюкклер, не тилибизни шатыкыгы, не музыкалыгы сезилмейди. Таудан таш тёнгерген таушдан башха ауаз, татыу, татым табарык тойюлсе. Аны кёкюрегин кергенине кыарсанг а, Омар Хаам, Пушкин, Казим, Къайсын сунарса...

Ол а неди, ма бу болмачы жазычу

менме деген поэтлени ишлерине багъа бичип тебиресе, барысын да аяк тогө уруп, кесин тау тёплеге кётюредди, кесинде болмагъан фэхмуну алада кёрюрно орунуна, чынтты сёз усталаны, акылманланы намыслары бла ойнайды, кишиликлерине шупха тошюрюрге кюрешеди.

Аллайлагъа, нек эсе да, китапларын чыгарыргъа чырмаусуз жол бериледи, ала да, «тор ажирлерине» минип, уллу поэзияны сабанын аямай малтайдыла, жер кыаны этеди. Эй, кыалияр кыарык, тийме айтхылык шайырларыбызгъа, аланы нюр жанган назмуларын жүреклеге сингме кый, кесинги хыштымыштыларынгы уа отха ат да, койме кый дерик ётюр кишиле жокъдула.

Болгъанлары да аманлагъа боюн саладыла, игилден кери юрютеди. Келигиз, жашнап ёсген зыгытланы аллайланы отларындан сакълайык, ала сериюун хаулары тауларыбызда коч-кыару алырларына кыайгырайык.

Ахырында айтырма а былайды. Адабиятны аламында эркин жоюгенлени кёзлеринде чёпчюк бар эсе да, аны тангкёрдю этмейди, кёзлеринде терекле ёсгенледен а кери болуык.

ЛУКЪМАН УЛУ М.

Шургулу статистика

# Къыйынлыкъла келтирген былхымсызлыкъ

2014 жылда 1-чи январьдан 8-чи январьга дери кезиуде Кыбарты-Малкъарны жеринде 14 жол-транспорт авария болгъанды. Алада 4 адам ёлгенди, 16 адам кылу таханды. Осал ишлени ючюсю Прохладна районда жашагъанлагъа жарсыу келтиргендиле. Нальчик шахарны, Элбрус эм Быхсан районланы жерлеринде да - кишер, Чегем, Май, Терк, Лескен районлада бла «Кавказ» федеральный жолда да бирер авария болгъанды.

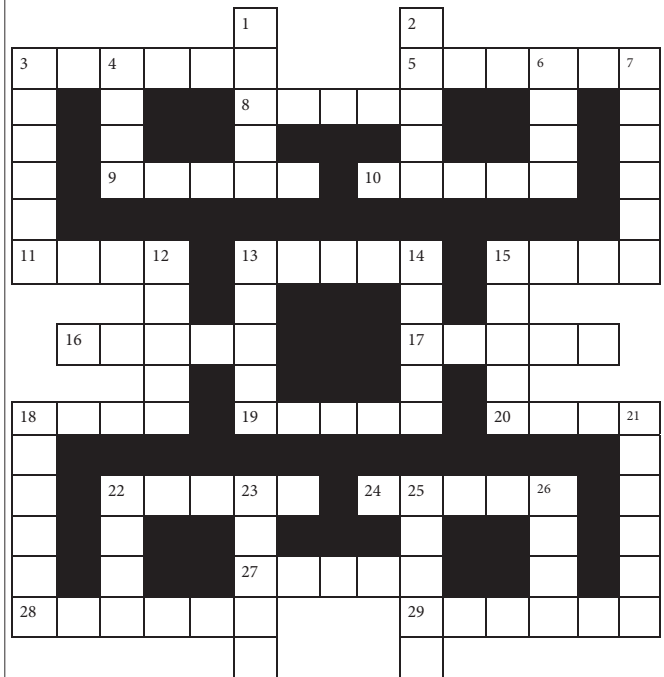
Байрам кюнде аланы былай тюрлюклерине айырып эс буручды: жауу адамладан ючеулен транспорт тубюне тошгенди, 2 водитель, жолдан бир жанына чыгып, машиналарын аудургъандыла, 2 водитель, жолда жоруоно жорууларына бузукълукъ этип, улоуларын тереклеге ургъандыла, 7 водитель бир бирлери бла кыагышхандыла. Ол тюрлю жарсыулу ишлени кёбюсю водителъне автомашиналарын тохташдырылган мардадан терк сюргенлерини, алларындан келген транспорт бла кыагышханларыны, жауу адамлагъа жол кыймагъанларыны хата-сындандыла.

ГИБДД-ны кыулукъчулары байрам кюнде жолда жоруоно жорууларына 12256 бузукълукъ этилген тохташдыргъандыла. Аладан 128-си ичги ичип рульга олтургъанладыла, 80-нини автомашина жоруотюрге эркинликлери сыйырылгъанладыла, 6854-сю автотранспортну тохташдырылган мардадан терк сюргенледиле, 133-сю алларындан келген автомашина бла кыагышыргъа кюрккю салгъанладыла, 65-си жауу адамлагъа жол кыймагъанладыла, 202-си жауу адамланы жолда жоруоно жорууларына бузукълукъ этгенледиле, 91 светофор кызыл жанганына эс бурмагъанладыла, 560-сыны автомашиналарыны терезелери кыара мияла болгъанладыла, 181 сабийлерин кюрккюсузлукъну бел бауларын хайырланмай жюрютгенледиле, 1847-си кюрккюсузлукъну бел бауларын хайырланмагъанладыла.

Кыбарты-Малкъарны жеринде 2014 жылны 8 кюнюно ичинде болган авариялада 81 адамга ырысы кыоран тошгенди.

КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны пресслужбасы.

# Сёзбер



**ЭНИНЕ:** 1. Кыарашауайны аты. 5. Ауузыны чыгъарча жер. 8. Оноу, бегим. 9. Къол бла халы ийрген таякчык. 10. Тилни бир кесеги. 11. ...сёзде ётюрюк жокъ. 13. Адамга берилген усталык. 15. Санау. 16. Кыапмайды, юрмейди, кишини юйге иймейди (элбер). 17. Бетни бир кесеги. 18. Темир сауут. 19. Сютте аны кыюп, айран этеди. 20. Саны жетген адам. 22. Итбурун. 24. Ечюлмей, кызыулай турган жинкле. 27. Намазда энишге ийлю. 28. Атылган сауутну бир тюрлюсю. 29. Кызахстанны ара шахары.

**ЁРЕСИНЕ:** 1. Аман ауруу. 2. Ауруу-ашдан, ... - сёзден (нарт сёз). 3. Сюркелип жоруоно узун жаныуарчык. 4.

Аны бла сабийлени кюрккютуучудула. 6. Артда чыккъан тиш. 7. Жууулган быстырланы аны юсюне тагып кырутадыла. 12. Уоакы мысты жемиш. 13. Агъачны быхчы бла кесгенде тошген мурула. 14. Гудучу, тонаучу. 15. Мирзеуно ууулган заманда кылыксы. 18. Жарлы излеген - байлык, ауруган излеген - ... (нарт сёз) 21. Бурунгу заманда таулу тегерек төпсеу. 22. Дин насыйхат сёз. 23. Кыарачай халкъны кырагъан миллет жигит. 25. Чабакъ тутарга деп хайырланыучу кынгыр темирчик. 26. Заран.

Сёзберни **БИЙЧЕККУЛАНЫ** Жаннетта хазырлагъанды.

Газетни 250-чи номеринде басмаланган сёзберни жууаплары.

**ЭНИНЕ:** 2. Кыар. 5. Абына. 11. Макъа. 12. Чана. 13. Ылытхын. 15. Ала. 18. Сатырач. 20. Хатлама. 22. Ыхы. 24. Балдражюз. 25. Кыулакъ. 27. Адыр. 28. Жили. 29. Бузкъаудан. 30. Кыада.

**ЁРЕСИНЕ:** 1. Назы. 3. Базар. 4. Салта. 6. Жылкы. 7. Абустол. 8. Кыазан. 9. Аманат. 10. Габара. 14. Артмакъ. 15. Ачы. 16. Ахы. 17. Ётюрюк. 19. Артыкылык. 21. Мустафир. 23. Хур. 25. Кызыкъ. 26. Кыадыр.

# Ыйыктыла гараскан

## 13-чюден-19-чу январьга биринчи дери



**Къочхарла.** Ыйыкны биринчи жарымында сиз бютюнда нызамлы болукъсуз, аны жуууларыгыздан, сизге бойсунган адамладан да излерики. Алай сиз кесигиз а кырулулулукуну, сакълыкны юлюсюн а хазна кёрюзталлыкъ тойюлсюз. Солуу кюнде уа не тюрлю башламчылыкны да кыйматы сизни итиниююгюзе кёре чыгарыкды.



**Танала.** «Жегип кеп турады, алай барган а терк этеди» деген жорукъ бла тегнлешдирсек, бу ыйык сизни жегиу ыйыгыгызды. Кыруа вопрослагъа, тюбешиулеге, телефону селешулеге иги кесек заман беллюксюз. Тёзюмлюрек болсагыз, сиз кючюгно салган проектлери келеринден терк теберикдиле.



**Эгиле.** Бек иги ыйыкды. Тирилигиз, чёрчеклиги кётюрлюкдюле, кеп умутларыгыз толукъдула. Болсада уллу магъанлы оноуланы эте туруп ашыкмагыз, хар затны да юсюнден иги сагыш этигиз.



**Айрычабакъла.** Кючюгно кыайныкыды, алай ол бошуна кыоратыргъа болукъду. Борчланы, муратланы белгилей туруп, жуапплыкны эсигизден кетермегиз.



**Асланла.** Баш кюн игиди, алай геурюге - орта кюнде уа сизни энчи жашауугуз эм ишигизде кыйын проблемала чыгарга болукъдула. Тёзюмлюрек болуугуз, кыоранчыгызны контролда тутуугуз. Солуу ишлени этегиз игиди.



**Кызыла.** Ыйыкны биринчи жарымында халатла этерге болукъсуз, ангылашымган ишлеге жолугурга кюрккюу да барды. Жашауугузда тюбеген тапсыз ишлеге кыныгызны бузмозгъа кюрешигиз. Бир бёлек кюнден тап кезиу башланарыкды, окъуу, спорт, тренировка ишлени этигиз, жангы терелге юйргениз.



**Базманла.** Бош жашау проблемаланы тамаларга тап заманды - нызамлылыкны сакъларга кюрешигиз. Асыры уллу магъанлы ишле тамаларга уа кюрешмегиз. Бароз эм орта кюнде эринмеклик башламчыгыз жетишмеле келтирикди. Солуу кюнлеригиз жарык эм дауурул ётерикдиле.



**Акырапла.** Баш эм геурюге кюнде тынч кюнде тойюлдоле, ишлерики кыйын тамаларыксыз, оюмларыгызны башха адамла терк ангылашырга болукъдула. Магъанлы башламчылыкларыгызны бароз эм орта кюнде этигиз - бу кезиуде сизни кючюгно уллу болукъду, муратыгызга тынч жетериксиз.



**Садакчыла.** Бек жетишмели ыйыкды. Аны башында окъуна ахы тюрлениуле сакълайдыла: кыулукъда кётюрлюрге болукъсуз, финансла бла байламлы вопросларыгыз да тамаманлыкыдыла. Аны бла бирге уа, ишигиз ючюн махтаугъа тийишли болукъсуз.



**Текемююзле.** Бу ыйык коллектив ишлени этерге тап кезиуде, коллегаларыгыздан кыару алыксыз. Солуу кюнге жууукъ заманда уа аладан бир-бирлери ахшы затха юйретирге болукъдула. Орта эм байрым кюнде берген сёзюгно толтуругъуз. Бек амалсыз болмасагыз, ёнкюге ахча алмагыз.



**Суукъуйла.** Ыйыкны биринчи жарымында ишигиз кеп болукъду, ол себепден жуууларыгызга-ахлуларыгызга азыркы эс бурлукъсуз. Алай этмегиз кюрешигиз: не гитче затчык да сауагъа ингирде алына, жууукъ адамыгыз бла жарсыулу халла кетерикдиле. Орта эм байрым кюнде тамталарыгыз эм партнёрларыгыз бла келишуоно ахшы амаларын табарга болукъсуз.



**Чабакъла.** Баш эм геурюге кюнде этерик ишлерики энди дери тюбеген проблемаларыгызны таммлау бла байламлы ишлени тынгылы ангылауу излерикидиле. Болсада сиз тёзюмлюкно сакъласагыз, муратларыгызга жетериксиз. Орта эм байрым кюнде ашыгышлы оноуланы этмегиз.

## Журтубуз

Жылгы-Сууну  
боюнунда хунала

Бир-бир эски тау элерибизге барсак, бурун ишленген хуналаны көрөбиз. Ала тюз черек жаггаларындан кыаланып башланадыла. Тапкала халда салынган буруула таулагга, сыртлагга ёрлей барадыла. Кенден кыарасак, бийик кыялагга кысыдырыклагга оккуна ушайдыла.

Хунала бла эртте жол жанларын, бахчаланы, биченликени оккуна бегитгендиле.

Бир-бирлеринде аллай уллу ташла бардыла, ярабий, быланы бери кыалай чыгарган болурула деп, сейир этесе. Кёп жылладан бери, жауунла жууа, оюлмай да кыалай турган болурула; растворсуз, бетонсуз кыаланганла.

Биле эдиле малкырлыла хуна кыалай. Халкыбызны ишчилигини, фахмулугуну ёмюрлюк эсгертмелери.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

## СЮЗЮУ

Хар оюмну да  
кыйматы уллуду

Къабарты-Малкыр Республиканы Жамауат палатасы бийилны март айында «Ишчи усталыкканы даражаларын кётюрюу эмда жангы ишчи жерле кыурау» деген темагга пленар жыйылыуна бардырыгга мурат этеди. КъМР-ни экономикасын айнытыуда жангы амалла синдириуну эмда производствону башка тюрлю кыурауну стратегиялы программалары жашауда бардырылып башланганлай, халкканы иш бла жалчыты да игиленирикки. Алай хал кадрлагга, артыкда инженерлеге бла техниклеге эмда урунуучулагга кере боллуккыду. Ала жангы технологияланы хайырлана эмда шендюню оборудованиада ишлей билирге керекдиле.

Дагыда агропромышленность комплексни тутучулу ёсдорюр, республиканы промышленностун аягы юсюне

салыр ючюн, урунууну рыногун башка тюрлю жарашдырыгга керек боллуккыду. Аны амалларын табаргга уа Жамауат палатаны пленар жыйылыууна дери бардырыллык «тёрек столла», илму-практика конференция болушуруккыду. Аладан сора да, пленумну чеклеринде билим беруу учреждениада оккуганла бла тубешиуле кыурагга, басма органлада ол темагга атап материалла басмаларгга, билген адамланы сёлешдирге белгиленеди. Ол проблеманы кыююрге кыошулганлагга бек ыразы боллуккыбуз.

Материалланы бизни официальной сайтыбызгга бу электрон эм почта адреслеге жиберирге боллуккыду: [orkbr@mail.ru](mailto:orkbr@mail.ru); Нальчик, Кануков ор., 2, КъМР-ни Жамауат палатасы.

## КЁРМЮЧ

Культурабызны айныууну  
шагъатлыкълары

Бизни газет дайым да билдиргенлей турады арт заманда, кыоншу республикала бла алгынны шухлукъ жангырып, бир бирге барып, культура жаны бла танг иш этилгенин. Кёп болмай да КъМР-ни Миллет музейинде Север Осетия-Аланиядан келген «Легенды Кавказа» деген ат бла кёрмюч ачылганды. Анда бурун, орта ёмюрледен кыалган, боюнню кюнню ачыккылаган сейир экспонатланы эслерге боллукъ эди.

Кёрмючню ачылыуу башкалагга ушамаганды. Дюгерни Миллет музейини генеральный директору Лариса Сохиева ары келгенлеге экскурсия бардырганды. Ол сёзюн узакъдан башлаганды. Кавказ не заманда да жолоучулары, жазычулары, бери келгенлени да бурунгу тарыхы, мындагы халкканы культуралары, адет-тёрелери бла эслерин бийлегенди.

Былайда жашап кетген тайпаладан кыалган хазна алимлеге тынчлыкъ бермейди, даулашла туудурганлай турады. Ала бизге жетген экспонатлагга кере да тохташдырыгга излейдиле илму жаны бла тюзлюккю. Аладыла «Легенды Кавказа» деген



Л. Сохиева кёрмючню юсюнден хапарлайды.



Бурунгу чоюн.

кёрмючню ёзеге да.

Артыкда скиф-сармат ёмюрде темирден ишленген сауутсаба, алады уллу жерни музейни экспозициясында. Сёзсюз, аскерчини уруш кереклери, кийимлери да алимлеге хапар билдиреди. Кёрмючде биз да керебиз аланы. Кюбе, кыалкан,

бёрк эр кишилени тынчлыккысы кыадарларыны юсюнден хапарлайдыла.

Бурунгу адамны харкюнлюк жашауунда адетле, тёреле магъаналы болгандыла. Ала бла байламлы агъачдан, темирден ишленген эсгертмеле бизге да жетгендиле. Владикавказны

музейинде сакланган тейрини башы, кыошундан этилген сауутла, жаныуарланы суратлары, аман кёзден сакларгга деп этилген ууакъ-тюрек затла кыонакканы сейирге кыалдыргандыла.

Ортада сюелген уллу, терен чоюн а нартланы таурухарына кыайтарады. Жыйрыккыла бизни халкканы жууккыларын ачыккылайдыла. Темирден, ташдан ишленген балтала, сюнгуле, тишируулары сыргалары, минкакыла, башка омаккыкыгга жюрютген затлары да ол не ёмюрледе да кесини ариулугуна сакъ болганына шагъатдыла. Кысыка айтханда, мында Кавказны халккылары битеу дуния цивилизацияны бир кесеги болганына дагыда бир кере тошюнебиз.

САРАККУЛАНЫ Асият.  
Суратланы автор алганды.

## БИЛДИРИУ

## Билим берууну юсюнден законопроектге кыараллыккыды

Быйыл 16-чы январьда КъМР-ни Парламентинде «Билим берууну юсюнден» Къабарты-Малкыр Республиканы законуну проектине аталып уллу жыйылы боллуккыду. Ол 11 сагытта башланарыккыды. Законопроект бла «Официальная Кабардино-Балкария» газетде (№52, 27.12.2013 ж.) эмда Къабарты-Малкыр Республиканы Парламентини энчи сайтыны ([www.parlament-kbr.ru](http://www.parlament-kbr.ru)) «Законопроект, вынесенные на общественное обсуждение» деген бёлюмюнде шагърейленирге боллуккыду.

Аны сююуге кыатышыргга сюйген организацияла, кырал эм муниципальный органла заявкыларын, законопроектге эсгертүүлери эмда аны юсюнден оюмларын да Къабарты-Малкыр Республиканы Парламентини Билим беруу жаны бла комитетине бу адрес бла жиберирге тийишлидиле: 360000, КБР, г. Нальчик, пр. Ленина, 55.

Сорлукарлары болгана бу телефон номерге сёлешинле: (8662) 40-45-26.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Къабарты-Малкыр Республиканы Парламентини депутатлары эмда законла чыгарыуучу органны аппаратинда ишленген КъМР-ни Профсоюз организацияларыны биригуюню таматасы **АМШОКОВА Фатимат Каральбиевна**гга атасы **АМШОКОВ Каральби Масадович** ёлгени бла байламлы, бушуу этип, кыйгы сёз бередила.

Аты айтылган, болмаганча жарык, ачыккы жюрекли адам **БАЛЛИЛАНЫ Сафайны** жашы **Тенгизбий** ауушханыны юсюнден уллу бушуу этип билдиребиз эмда аны юйорюне бла ахлуларына кыйгы сёз беребиз.

Жууккылары, тенгери.

## Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

## РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕППАЙЛАНЫ Муталип  
(баш редакторну орунбасары)

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан  
(баш редакторну орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис  
(жууаплы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлюмюне таматасы)

## ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм аспамлы информацияны эркинликлерин кыоруула жаны бла Къабарты-Малкыр регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагга КъМР-ни Аспамлы информация органла, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министерствосуну компьютер службысы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 33

Номерге графикте кере  
19.00 сагытта кыол салынады  
20.00 сагытта кыол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН  
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Текуланы Хауа -  
дежурный редактор;  
Кетенчиланы Зульфия -  
жууаплы секретары орунбасары;  
Акушуланы Феруза (1,2,3,4-чю бетле),  
Бийчеккуланы Жаннет (5,6,7,8-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 2760 экз. Заказ № 14

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ  
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,  
Ленин аты проспект, 5  
электронный почтасы:  
[elbor\\_50@mail.ru](mailto:elbor_50@mail.ru)